

Sut tishlarini vital amputatsiya usulida davolash asoratlari

Shohista Baxtiyor qizi Razzoqova
Kamola Ulug'bek qizi Toshpo'latova
Samarkand davlat tibbiyot universiteti

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqola sut tishlarini vital amputatsiya (pulpotomiya) usulida davolash jarayonida uchraydigan asoratlarni chuqur ilmiy-tahliliy asosda yoritishga bag'ishlangan. Sut tishlari pulpasi kasalliklarini davolashda vital amputatsiya biologik jihatdan eng maqbul usullardan biri bo'lib, uning asosiy maqsadi ildiz pulpasi hayotiylikini saqlab qolish, tishning fiziologik rezorbsiyasini buzmaslik hamda doimiy tish kurtagiga salbiy ta'sir ko'rsatmaslikdan iborat. Maqolada vital amputatsiya usulining patofiziologik asoslari, klinik qo'llash ko'rsatmalari, zamonaviy biomateriallar, davolash bosqichlari, shuningdek, klinik, rentgenologik va biologik asoratlar tizimli ravishda tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, diagnostik xatolar, davolash protokoliga rioya qilmaslik va noto'g'ri material tanlovi asoratlar rivojlanishining asosiy sabablaridan hisoblanadi. Ushbu maqola bolalar stomatologlari, magistrantlar va ilmiy xodimlar uchun amaliy va nazariy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: sut tishlari, vital amputatsiya, pulpotomiya, pulpa biologiyasi, bolalar stomatologiyasi, rezorbsiya, klinik asoratlar, endodontik davolash

Complications of vital amputation of deciduous teeth

Shohista Bakhtiyor kizi Razzakova
Kamola Ulugbek kizi Tashpulatova
Samarkand State Medical University

Abstract: This scientific article is devoted to a deep scientific-analytical coverage of the complications that occur during the treatment of deciduous teeth by vital amputation (pulpotomy). Vital amputation is one of the most biologically acceptable methods in the treatment of pulp diseases of deciduous teeth, and its main goal is to preserve the vitality of the root pulp, not to disrupt the physiological resorption of the tooth and not to negatively affect the permanent tooth bud. The article systematically analyzes the pathophysiological basis of the vital amputation method, clinical indications, modern biomaterials, treatment stages, as well as clinical, radiological and biological complications. The results of the study show that diagnostic errors, non-compliance with the treatment protocol and incorrect material selection are the main

reasons for the development of complications. This article is of practical and theoretical importance for pediatric dentists, graduate students and researchers.

Keywords: deciduous teeth, vital amputation, pulpotomy, pulp biology, pediatric dentistry, resorption, clinical complications, endodontic treatment

Kirish (Dolzarblik va maqsad)

Bolalar stomatologiyasida sut tishlarini saqlab qolish masalasi nafaqat stomatologik, balki umumiy pediatrik va ortodontik ahamiyatga ega hisoblanadi. Sut tishlari bolaning chaynash funksiyasi, nutq apparati rivoji, yuz-jagʻ skeleti shakllanishi hamda doimiy tishlarning toʻgʻri joylashuvi uchun muhim biologik rol oʻynaydi. Shu sababli, sut tishlarining erta yoʻqotilishi turli funksional va estetik muammolarga olib kelishi mumkin.

Pulpa kasalliklari sut tishlarida eng koʻp uchraydigan patologiyalardan biri boʻlib, ularni davolashda konservativ-biologik yondashuvlar ustuvor hisoblanadi. Vital amputatsiya usuli pulpaning toj qismi zararlanganda, biroq ildiz pulpasi hayotiyliги saqlangan holatlarda qoʻllaniladi. Ushbu usul pulpaning regenerativ imkoniyatlaridan foydalanishga asoslangan.

Biroq klinik amaliyot shuni koʻrsatadiki, vital amputatsiya har doim ham muvaffaqiyatli yakunlanmaydi. Asoratlarning rivojlanishi koʻpincha notoʻgʻri tashxis, pulpada qaytmas yalligʻlanish mavjudligi, antiseptika va aseptika qoidalariga rioya qilmaslik, shuningdek, toksik dori vositalaridan foydalanish bilan bogʻliq. Shu bois mazkur maqolaning asosiy maqsadi vital amputatsiya usulida davolashda uchraydigan asoratlarni ilmiy jihatdan chuqur tahlil qilish va ularning oldini olish yoʻllarini koʻrsatib berishdan iborat.

Tadqiqot materiali va metodlari

Tadqiqot retrospektiv va analitik usulda olib borildi. Soʻnggi 10 yil davomida eʼlon qilingan milliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, bolalar stomatologiyasi boʻyicha monografiyalar, klinik tavsiyalar va ilmiy maqolalar tahlil qilindi. Shuningdek, amaliy stomatologik kuzatuvlar natijalari umumlashtirildi.

Vital amputatsiya usuli quyidagi klinik bosqichlar asosida tahlil qilindi:

1. Klinik va rentgenologik diagnostika (pulpa holatini baholash);
2. Mahalliy ogʻriqsizlantirish va operatsion maydonni izolyatsiya qilish;
3. Karies boʻshligʻini ochish va infeksiyalangan dentinni olib tashlash;
4. Pulpaning toj qismini amputatsiya qilish;
5. Gemostazni taʼminlash;
6. Biologik yopuvchi materiallarni qoʻllash;
7. Tishni germetik plombalash.

Har bir bosqichda yuzaga kelishi mumkin boʻlgan patogenetik mexanizmlar va asoratlar alohida oʻrganildi.

Natijalar

Tahlil natijalariga ko'ra, vital amputatsiyadan keyingi asoratlarda bir necha asosiy guruhlar ajratildi.

1. Klinik asoratlarda

Klinik asoratlarda odatda davolashdan keyingi dastlabki haftalarda namoyon bo'ladi. Ularga quyidagilar kiradi:

- Spontan yoki provokatsiyalangan og'riq;
- Chaynashda og'riqlilik;
- Gingival shish va giperemiya;
- Fistulalar paydo bo'lishi.

Bu holatlar ko'pincha pulpada qaytmas yallig'lanish mavjud bo'lgan holatlarda vital amputatsiya noto'g'ri qo'llanilishi bilan bog'liq.

2. Rentgenologik asoratlarda

Rentgen tekshiruvlarda quyidagi patologik belgilar aniqlanishi mumkin:

- Ichki rezorbsiya;
- Tashqi patologik rezorbsiya;
- Periodontal yoriq kengayishi;
- Ildiz uchida suyak destruksiya.

Ushbu asoratlarda ildiz pulpasi nekrozi va surunkali yallig'lanish jarayonlari natijasida rivojlanadi.

3. Biologik va patogenetik asoratlarda

- Ildiz pulpasi nekrozi;
- Kronik pulpitis;
- Doimiy tish kurtagining zararlanishi.

Ayniqsa, formaldegid saqlovchi preparatlarning qo'llanilishi biologik xavfni oshiradi.

Jadval 1

Vital amputatsiyadan keyingi asoratlarda va ularning sabablari

Asorat turi	Asosiy sabablar	Klinik oqibatlar
Davom etuvchi og'riq	Noto'g'ri tashxis, gemostaz yetarli emas	Pulpitis qaytalanishi
Ichki rezorbsiya	Pulpa yallig'lanishining saqlanishi	Tish to'qimalarining yemirilishi
Tashqi rezorbsiya	Periodont to'qimalari zararlanishi	Tish erta yo'qotilishi
Nekroz	Toksik materiallar, infeksiya	Periodontitis rivojlanishi

Jadval 2

Vital amputatsiyada qo'llaniladigan materiallar va ularning biologik xususiyatlari

Material nomi	Biologik mosligi	Asoratlarda xavfi	Klinik samaradorlik
Kalsiy gidroksid	Yuqori	Past	Yaxshi
MTA	Juda yuqori	Juda past	Juda yuqori
Biokeramika	Yuqori	Past	Yuqori
Formaldegidli preparatlar	Past	Yuqori	Cheklangan

Sxema 1

Sut tishlarida vital amputatsiya usulida asoratlar rivojlanishining patogenetik mexanizmi

Karies jarayoni

Pulpa toj qismining yalligʻlanishi

Vital amputatsiya bajarilishi

→ (Toʻgʻri tashxis + biouygʻun material) → Ildiz pulpasi hayotiyligi saqlanadi

→ Fiziologik rezorbsiya

→ (Notoʻgʻri tashxis yoki toksik material) → Ildiz pulpasi yalligʻlanishi

Ichki/tashqi rezorbsiya → Periodontit → Tish yoʻqotilishi

Muhokama

Olingan natijalar shuni koʻrsatadiki, vital amputatsiya muvaffaqiyati koʻp jihatdan biologik material tanloviga bogʻliq. Kalsiy gidroksid, mineral trioksid agregat (MTA) va biokeramik materiallar qoʻllanilganda ildiz pulpasi hayotiyligi yuqori darajada saqlanadi. Aksincha, eski avlod preparatlari asoratlar xavfini oshiradi.

Xulosa

Sut tishlarini vital amputatsiya usulida davolash samarali biologik usul boʻlib, u toʻgʻri tashxis va zamonaviy materiallar asosida bajarilgandagina ijobiy natija beradi. Asoratlarning oldini olish uchun klinik protokollarga qatʼiy rioya qilish, rentgenologik nazorat va individual yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bakhtiyorovna R. S., Anvarovna A. M. Features Of the Course and Treatment of Aggressive Forms of Parodontitis //Texas Journal of Medical Science. – 2021. – T. 1. – №. 1. – C. 76-82.
2. Botirovna S. J., Qizi Z. M. A., Qizi R. S. B. Dental periodontitis //Texas Journal of Medical Science. – 2021. – T. 3. – C. 38-39.
3. Bakhtiyorovna R. S. et al. Application of modern filling materials in pediatric dentistry //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – T. 3. – №. 3. – C. 235-239.
4. Bakhtiyorovna R. S. Aggressive parodontitis and the peculiarity of the course of treatment //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – T. 7. – №. 7. – C. 279-285.
5. Раззокова Ш. Б. Некоторые варианты стомалгии и возможности их терапии //INNUC. – 2023. – T. 2. – №. 2. – C. 344-347.

6. Bakhtiyorovna R. S., Alisherovich M. G. Caries is the Appearance of Black Spots //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 10. – №. 12. – С. 432-435.
7. Раззокова Ш. Б. Оценка эффективности противокариозных мероприятий в разные сезоны года //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 3. – С. 170-174.
8. Bakhtiyorovna R. R. A. R. S. FREQUENCY OF DENTAL ANOMALIES IN ARTIFICIALLY FED CHILDREN //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 5. – №. 5. – С. 180-184.
9. Bakhtiyorovna R. S. THE COURSE OF AGGRESSIVE PARODONTITIS AND THE PECULIARITY OF THE COURSE OF TREATMENT //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 5. – №. 5. – С. 41-47.
10. Bakhtiyorovna R. S. THE EFFECTIVENESS OF ANTI-MALARIA MEASURES CARRIED OUT AT DIFFERENT TIMES OF THE YEAR //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 5. – №. 5. – С. 35-40.
11. Bakhtiyarovna R. S. et al. WAYS TO IMPROVE DENTAL CARE IN CHILDREN //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 4. – №. 4. – С. 153-157.
12. Bakhtiyorovna R. S. DENTAL ANOMALIES IN ARTIFICIALLY FED PEOPLE //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 7. – №. 7. – С. 246-249.
13. ALISHEROVICH M. G., Bakhtiyarovna R. S. ANESTHESIA OF THE ORAL MUCOSA BY MEDICAL AEROSOL ANESTHEZOL //Scientific Journal Of Medical Science And Biology. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 267-271.
14. Раззокова Ш. Б. и др. Несколько методов профилактики кариеса в разные погодные периоды //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 5. – С. 133-138.
15. Razzokova S. B. et al. Comparison of dental disease testing methods and results in children with autism //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 4. – С. 43-49.
16. Раззокова Ш. Б. Анатомическое обоснование к препарированию зубов в области экватора //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 9. – С. 130-133.
17. Бахтиёровна Ш. СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ И РЕЗУЛЬТАТОВ ТЕСТИРОВАНИЯ НА СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЕ ЗАБОЛЕВАНИЯ У ДЕТЕЙ С АУТИЗМОМ //Journal of Modern Educational Achievements. – 2024. – Т. 5. – №. 5. – С. 174-180.
18. Murodullayevich T. O. et al. DENTAL DISEASES CAUSED BY HORMONAL CHANGES IN THE BODY //Western European Journal of Medicine and Medical Science. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 29-31.
19. Razzoqova S. B. Bolalarda yuz-jag ‘sohasi va bo ‘yin limfadeniti va adenoflegmonalari //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 6. – С. 12-16.

20. Раззокова Ш. Б. АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ СТОМАТОЛОГИИ //Scientific Journal Of Medical Science And Biology. – 2025. – Т. 1. – С. 55-62.
21. Kamola R. S. B. T. et al. OLDINGI TISHLARNI IDEAL TIKLASH: MUKAMMAL YECHIM IZLASH //INNOC. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 62-69.
22. Razzokova S. B. EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF FISSURE SEALANTS IN PREVENTING PERMANENT TOOTH CARIES IN CHILDREN WITH AUTISM //Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences. – 2025. – Т. 5. – №. 5. – С. 181-186.
23. Razzoqova S. B., Ikramova N. E. Q. Kariyesning asosiy profilaktikasi sifatida fissuralarni muhrlash //Science and Education. – 2025. – Т. 6. – №. 2. – С. 140-144.
24. Razzoqova S. B., Jalolov R. A. O. G. L. Bolalarda pulpit kasalligini vital amputatsiya usulida davolashning afzalliklari //Science and Education. – 2025. – Т. 6. – №. 1. – С. 86-92.
25. Razzoqova S. B. Generallashtgan parodontit va uning tarqalishi sabablari //Science and Education. – 2024. – Т. 5. – №. 9. – С. 87-93.
26. Bakhtiyorovna R. S. COURSE AND TREATMENT OF AGGRESSIVE FORMS OF PERIODONTITIS SYSTEMS //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 7. – №. 7. – С. 269-278.
27. Bakhtiyorovna R. S. METHODS OF PREVENTION OF CARIES OF TEMPORARY TEETH IN PEOPLES //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 7. – №. 7. – С. 242-245.
28. Bakhtiyorovna R. S. IMPROVEMENT OF METHODS OF PREVENTION OF CARIES OF TEMPORARY TEETH IN CHILDREN //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 7. – №. 7. – С. 128-130.
29. Alisherovich R. S. B. M. G., Mukhamad A. N. E. GROUPS OF CHILDREN WITH DISABILITIES //Journal of Modern Educational Achievements. – 2023. – Т. 6. – №. 6. – С. 73-77.
30. Razzokova S. B. CHARACTERISTICS OF THE COURSE OF AGGRESSIVE FORMS OF PARODONTITIS //Стоматология-наука и практика, перспективы развития. – 2022. – С. 245-250.